

Ik ben het niet eens dat er een lijst van uniforme diploma's moet komen voor archivariissen in Nederland, dit bezwaar heeft zowel praktische als theoretische gronden. Allereerst is het belangrijk om te noteren dat alhoewel archivariissen zich voornamelijk bezighouden met het verleden, dat het een toekomstgericht beroep is, dat betekent dus dat zij informatie ter beschikking moeten maken voor mensen om het in de toekomst te kunnen raadplegen.

Toch lijkt er een sterke ideologische trend te ontstaan in Europa (waar Nederland helaas leidinggevend in is) waarbij archiefbeheer geen wetenschap, maar juist een "vergetenschap" lijkt te worden. Niet alleen vanwege de steeds strenger wordende privacywetgeving dat dicteert dat de burger uit de geheugen van de staat (en dus de geheugen van onze afstammelingen) moet verdwijnen, maar óók vanwege de steeds centraliserende rol van de hervormingen die er voor zorgen dat meer archivariissen overwegen om juist eerder het advies te geven om informatie te vernietigen dan te bewaren.

Iets wat ik in het debat rondom welke kennis een archivaris moet hebben niet terugzie is geschiedenis, terwijl een archief de meest belangrijke bron van informatie voor elke historicus is. Als burger heb ik mij sinds vorig jaar (2024) verdiept in het Nederlandse archiefsysteem en selectielijsten nadat ik weer terugkwam in Nederland, aan mijn slechte beheersing van de Nederlandse taal valt dit wel te blijken, maar ik ben lang woonachtig geweest in het buitenland en heb al mijn opleidingen in het buitenland gevolgd, ik ben historicus geweest in verschillende landen en heb mij verdiept in de archieven, statistieken, en overheden een aantal landen. Iets wat ik daar merkte is hoe afhankelijk van de archieven alle historici zijn, ongeacht hun specialisatie. Daarnaast hielp ik wel eens hobbyisten met zaken zoals stamboomonderzoek en gedetailleerde familiegeschiedenis opzoeken, dit zijn dingen die in het buitenland best makkelijk kunnen, maar in Nederland en de rest van de Europese Unie bestaat er sinds recent de AVG, het doel van deze wet is er voor te zorgen dat het praktisch onmogelijk wordt om informatie te verzamelen en bewaren, tijdens de gehele proces dat de AVG uitgewerkt werd stond geen enkele politicus erbij stil dat informatie bruikbaar kon zijn nadat een proces was afgelopen, de manier hoe gegevens worden behandeld in de AVG is iets dat ik persoonlijk zou vergelijken met toiletpapier, je gebruikt het wanneer je het nodig hebt en dan gooi je het weg. Een aantal sociale historici noemde de AVG "de ontvolking van de geschiedenis van Europa", het was pas nadat een paar archiefinstellingen hadden gelobbyd voor een uitzonderingsregel voor archieven dat archieven überhaupt binnen de EU "legaal" bleven.

Archieven zijn cultuurinstellingen die dienen als de collectieve geheugen van het volk, maar als iets opvalt is dat er een sterke cultuur heerst onder Nederlandse archivariissen om toch vaker te kiezen voor vernietiging dan voor bewaring. Persoonlijk geef ik de schuld aan iets dat ik de "bestuursziekte" noem, waar mensen werkzaam voor de overheid uit een paar kringen komen, vaak werkend voor een bestuursorgaan, daarna een onafhankelijk adviesorgaan buiten de overheid, en daarna voor een bestuursorgaan of adviesorgaan binnen de overheid. Ambtelijke cultuur lijkt sterk beïnvloed te zijn door een select aantal mensen die allemaal dezelfde opleidingen en soortgelijke levenslopen hebben. Perspectieven van "outsiders" (buitenstaanders) lijken systematisch genegeerd te worden en binnen deze bestuurscultuur lijkt dezelfde uniforme pseudo-corporate cultuur heersend te zijn. Waarom is dit belangrijk?

Nou, dit heeft óók invloed op welke mensen er werken voor de Nederlandse archieven en hoe hun denkwijze eruit ziet. Tegelijkertijd dat zowel de (wat noem de) "centralisatiegekte" en "privacygekte" de bestuurscultuur hebben overgenomen lijkt er een ideologie te ontstaan waar Nederlandse archivariissen het hebben over "infobesitas" en het belang van informatie vernietigen. De burger wordt trouwt nooit gevraagd of zij willen dat alles over hun vernietigd moet worden of niet, dat is namelijk "de ideologie van de staat" en geen alternatieve perspectieven zijn mogelijk. Sinds de staat beslist welke diploma's wel of niet geaccepteerd mogen worden en het niet ondenkbaar is dat voormalige archivariissen met sleutelfuncties processoren voor deze opleidingen worden bestaat er het reële gevaar dat dit dus een ideologische "feedback loop" wordt waarbij deze opleidingen zullen dienen als "fabrieken" om mensen met dezelfde beeldvorming rondom archiefbeheer te "produceren".

Terwijl ik in het buitenland met verschillende archivariissen werkte viel mij op hoe divers hun achtergronden waren, sommige waren geschiedkundigen of museumwerkers, andere kwamen uit het bestuur of het bedrijfsleven. Deze verschillende wereldbeelden zorgden ervoor dat er anders en efficiënter naar digitalisering en beheer werd bekeken. Één archivaris werkende voor de gemeentearchief van een grote stad was aangenomen omdat hij als hobby een website beheerde waar hij oude kranten inscande, zijn opleiding was in chemie of natuurkunde, niet iets waar een archivaris veel aan zou hebben, maar omdat hij praktische werkervaring had in de echte wereld werd zijn perspectief als waardevol gezien.

Werkervaring is vaak belangrijker dan theoretische kennis, ik heb professoren ontmoet die weinig kennis hebben over hun eigen vak buiten de tekstboeken die zij zelf hadden gelezen en les in gaven.

Helaas in Nederland (en de EU) lijkt dit niet het geval, er bestaat een soort credentialisme waar je vooropleiding het allerbelangrijkste is en er geen mogelijkheden bestaan om mensen intern op te leiden of bij te scholen. Daarnaast lijken selectielijsten zo te zijn opgesteld alsof vernietiging van gegevens belangrijker is dan archiefvorming voor toekomstige generaties. Een Nederlander in het jaar 2125 kan meer te weten komen over een Nederlander die heeft geleefd in het jaar 1925 dan in 2025, terwijl vroeger politiegegevens, alle beschikkingen en vonnissen en hun kerndocumenten van rechtbanken, en andere basisgegevens standaard bewaard werden gebleven worden gegevens nu vaak aangemerkt met "V80" of zelfs "V100", als iets zo lang al bewaard blijft, waarom niet blijvend bewaren?

Daarnaast zijn vele verschillende soorten historische trends interessant voor verschillende specialisaties binnen de geschiedenis, sociale wetenschap, en vele andere vakken. Er wordt helaas te weinig rekening gehouden met al die andere perspectieven. Relaties tussen de overheid en burgers of tussen de overheid en onafhankelijke derde instanties en bedrijven worden allemaal standaard vernietigd, hoe en waarom de overheid voor een beslissing koos wordt standaard vernietigd want "alleen het eindresultaat is belangrijk" (vaak met een uitzondering voor de processen van zogenaamde sleutelfuncties en sleutelfiguren). De moderne Nederlandse archivaris ziet het liefst een minimale archief waar de burger gereduceerd is tot

zijn of haar vitale akten (geboorteakte, huwelijksakte(n/s), overlijdensakte) en hooguit notariële akten (iets wat disproportioneel de rijken doet voorkomen in toekomstige archieven, alhoewel het opstellen van een notariële akte in een land zoals de Filipijnen maar € 4,- kost betaal je in Nederland al snel € 800,- voor hetzelfde proces, dus blijven alleen de gegevens van voornamelijk welvarende burgers bewaard). Deze bestuurscultuur zal alleen maar kristalliseren als alle archivariissen dezelfde paar opleidingen moeten volgens, ik zou juist meer diversiteit in de achtergronden van de archivariissen willen zien.

Daarnaast is digitale competentie iets wat constant geüpdatet wordt en daarnaast moet een archivaris kunnen werken met verouderde technologieën, in de praktijk blijkt vaak dat een extensief archief van één afdeling over één onderwerp op verschillende formaten en verschillende besturingssystemen kan zijn opgeslagen, een competente archivaris zou moeten kunnen inschatten hoe en wanneer de archieven moeten worden overgezet naar een ander formaat hoe gegevens op verouderde technologieën (zoals bijvoorbeeld floppy-disks of CD-ROM's over te zetten op een beveiligde en geïsoleerde moderne digitale netwerk terwijl geen metadata verloren gaat en compatibiliteit bestaat tussen de drivers en bestanden zodat zij nog op de juiste formaat en ongewijzigd afspeelbaar en dus toegankelijk blijven). Dit zijn vaak competenties die mensen in verschillende plaatsen kunnen opdoen en deze competenties zijn waardevoller voor een archief dan de theoretische filosofie achter archiefbeheer.

Ik denk dat wij competenties binnen archiefbeheer beter kunnen behandelen als in de Horeca, als iemand zonder een bepaald papiertje niet aanwezig is mag je geen alcohol aan klanten verkopen, maar als die persoon of personen niet aanwezig zijn kan de rest van de hotel, restaurant, en/of café nog steeds gerund worden. Diploma's moeten je kansen op promotie en groei binnen je vak verrijken, maar zij moeten geen vereiste worden, vooral niet in een vak dat met zoveel verschillende soorten informatie te maken heeft als een overheidsarchivaris.

Verder zou ik zeggen dat het gevaar bestaat dat als een bepaalde opleiding vereist wordt dat de mensen die als archivariissen werken ervan uit gaan dat iedereen die die opleiding niet hebben gehad "geen idee hebben waar zij over praten", dit is iets wat ik zelf merk in de wereld van de EHBO, ik ben zelf een vrijwilliger bij het Rode Kruis en binnen het Rode Kruis worden wij intern opgeleid en bestaan er interne opleidingen en cursussen voor verdere ontwikkeling, maar binnen Oranje Kruis gecertificeerde instellingen kijken zij neer op alle EHBO'ers die niet hun specifieke opleiding hebben, al zijn sommige elementen verouderd of minder uitgebreid behandeld. De cultuur van credentialisme binnen die wereld is zo groot dat zij door hun eigen arrogantie doof en blind voor andere perspectieven zijn. Dit zou helaas de werkelijkheid kunnen worden voor archivaris als beroep in Nederland.

Ik heb liever dat mijn gemeente een ervaren bedrijfsarchivaris met jarenlange ervaring intern opleid dan iemand zonder ervaring neemt puur omdat hij de juiste diploma heeft, maar geen ervaring in de echte wereld.